

СИСТЕМНИЙ ХАРАКТЕР КУЛЬТУРИ ПРАВОСЛАВНОГО ЧЕРНЕЦТВА

У статті явище культури православного чернецтва розглядається з позицій системного підходу. Виявлено, що культуру православного чернецтва можна розглядати як культурну систему, що являє собою досвід матеріалізації іншої культурної системи – ідеальної – євангельського вчення. На відміну від світської культури, культура чернецтва в цілому не є самоціллю, але засобом до досягнення мети якісно іншого Вічного Життя.

Ключові слова: культура чернецтва, системний підхід, монастирська культура, чернеча культура, культурологічний підхід.

Із другої половини ХХ століття в науці вагоме місце займають дослідження, виконані на основі системного підходу, що відбиває тенденцію не тільки до цілісного вивчення об'єктів, але й інтеграції, "збирання" багатогалузевого наукового знання. Серед учених, які зробили значний внесок у розробку цієї методології – Г. П. Щедровицький, О. І. Генісаретський і багато інших.

Слід зазначити, що релігійні феномени, і, більш вузько, чернецтво як явище культури, з погляду системного підходу майже не розглядалося. Виключення становлять роботи С. С. Хоружого, який, однак, із системних (або синергетичних) позицій розглядає не культуру чернецтва в цілому, а лише духовну практику ісихазму.

Традиційно ж даний об'єкт прийнято вивчати в контексті історичних, соціально-економічних, мистецтвознавчих досліджень, які в цьому випадку дають фрагментарне або сумативне, а не системне знання. Разом з тим, культура чернецтва є системою, що відповідає таким важливим умовам системного дослідження, як наявність якостей цілісності об'єкта, його внутрішньої самостійності й відносної автономності.

На думку Г. П. Щедровицького, щоб знання про об'єкт можна було об'єднати в систему, необхідно їх співвіднести зі знаннєвою моделлю-конфігуратором цього об'єкта. Учений дає таку характеристику цієї моделі: "По-перше, вона збрала й об'єднала в собі весь той об'єктивний зміст, який був зафіксований в знаннях, що вже були раніше. По-друге, її структура була введена як "підстава" і "джерело" усіх проявів об'єкта, що виявляються в прямім пізнавальнім оперуванні із цим об'єктом. Нарешті, по-третє, на основі особливого пізнавального оперування із самим цим зображенням і вираженим у ньому предметом знання виводилися й обґрунтовувалися нові складні знання про об'єкт. <...> Модель завжди багатше властивостями, ніж сума знань, на яких вона будувалася" [10, 654, 663]. Уявляється коректним сказати, що відносно чернецтва такою моделлю є ідеальний утвір, іменованій "культура чернецтва".

Розгляд культури чернецтва з погляду системного підходу припускає виявлення якихось нових характеристик, які не впливають автоматично із суми її окремих елементів, що раніше вивчалися. "Системний підхід із самого початку ґрунтується на принципі цілісності досліджуваного феномена й займається дослідженнями його властивостей як єдиного цілого, єдиної системи, виходячи з того, що ціле має якості, яких немає в його окремих складових" [7, 11].

Ряд сучасних учених вважають, що системний підхід повинен бути адаптований до специфіки об'єктів культури. Так, Ю. В. Осокін пише: "при вивченні систем різної природи алгоритми системних досліджень варіюються, <...> оскільки в кожному окремому випадку неминуче потрібний певний "зсув акцентів" при постановці конкретних дослідницьких завдань системного аналізу <...>. Однією з таких локалізованих версій і є культурологічний підхід – "дочірна" версія системного підходу, цілеспрямовано орієнтована на дослідження культури й культурних процесів" [7, 14].

Завдання культурологічного підходу полягає в пошуку інваріантних властивостей досліджуваних явищ, у рамках яких би інтерпретації вони не розглядалися [7, 17–18]. Специфіка культурологічного підходу як версії системного полягає, у тому числі, і в низці його спеціальних принципів, серед яких Ю. В. Осокін виділяє наступні:

"1. Аналітичне культурологічне дослідження здійснюється при одночаснім звертанні до "культурно-об'єктного", "культурно-процесуального" і критико-аналітичного матеріалу як до рівних сфер пошуку необхідної інформації.

2. <...> вихід на значеннєві інваріанти даного типу культурної свідомості можливий через звертання до матеріалу кожної зі сфер даної культури <...>.

3. Пошук значеннєвих інваріантів культурних явищ проводиться на основі вивчення найбільш широкого спектра їх "предметних втілень" <...>.

4. Виділення "значеннєвих інваріантів культури" може бути або здійснене самим культурологом – при аналізі артефактів, реалій культури <...>, або знайдене їм серед безлічі вже наявних "довільних" інтерпретацій культурної конкретики <...>" [7, 21].

Загальносистемні характеристики культури, ті самі інваріанти, можуть бути виділені, з поглядом Ю. В. Осокіна при аналізі культурологічних феноменів у рамках "культурологічної тріади". Остання являє собою наступне:

- уявлення (відчуття) людиною характеру системного улаштування (організації) світу;
- уявлення (відчуття) людиною характеру своєї "убудованості" у систему світу;
- уявлення про дії (на основі "правил гри", що задаються системним обладнанням світу), необхідних, припустимих і небажаних, відповідні зразки дій, відчуттів і переживань [2, 551–552].

З погляду системного підходу культура православного чернецтва є підсистемою православної релігії, яка, у свою чергу, виступає підсистемою ще більш широкого утвору – культури в цілому. Світ культури чернецтва значно ширше, ніж світ культури світської. На цей факт по відношенню до західноєвропейської середньовічної культури вказував А. Я. Гуревич. Цей світ містить у собі всіх, що живуть нині і померлих, тих, які перебувають у пеклі й у раї, а також сонм небесних сил, їх ієрархію. У межах культури чернецтва існує й негативне трактування поняття "світ", як синонім секулярної культури, яка протиставляє себе Богові, яка зрадила своєму призначенню, одномірної. Виходячи з такого розуміння, культура чернецтва не мислить себе у світі, відділяється від нього, характеризує себе як "Небо на землі".

Системотворчим фактором культури чернецтва, тією організуючою основою, яка надає їй системний характер і спрямованість у функціональній специфіці, є текст та ідеї Євангелія. Орієнтація на цей канонізований текст забезпечує структурну стійкість системи. Сам текст Євангелія у цій культурі не породжений, скоріше вона є на нього відповіддю. Культура чернецтва є відповіддю на виклик Євангелія. У Православ'ї джерелом, рівним Євангелію (Писанню), є Переказ, який можна позначити як досвід переживання й адаптації Писання.

Мета існування культури чернецтва в системі релігії – це забезпечення, "охорона" висоти й чистоти вчення, створення орієнтира, доказ можливості життя за Євангелієм, "спасіння" як кардинальна перебудова людської особистості й знаходження вічного життя після смерті. Мета існування культури в цілому, з погляду системного підходу, визначається як збереження (виживання) виду: "досягнення мети біологічного характеру – виживання виду Homo Sapiens, що забезпечується, однак, позабіологічними засобами" [7, 15]. У культурі чернецтва поширена ідея не видового, а особистісного, духовного спасіння, яка, разом з тим, поширюється не тільки на тих, що живуть чернечим життям, але й усіх, що перебувають "у миру".

У культурі православного чернецтва спостерігається цікаве співвідношення між метою її існування й інформацією, яку вона продукує і споживає. У сучасних дослідженнях підкреслюється, що "відбір потрібної інформації (яка підлягає "нагромадженню, переробці, зберіганню й передачі") та її використання в культурі, знову ж як і в будь-якій іншій складній системі, визначається якоюсь метою, що стоїть перед системою, на досягнення якої спрямовано її функціонування ("метою її існування"), а аж ніяк не самою інформацією як такою. Іншими словами, культура – це система, що використовує інформацію з певною метою, самою інформацією аж ніяк не заданих (напроти – такою, що задається цією метою)" [2, 549].

Культура православного чернецтва являє приклад системи, яка задана інформацією (Євангелієм), яка визначає не тільки її мету, сьогодення й майбутнє, але є тою "призмою", через яку система робить оцінку, селекцію інформації, що надходить із "світу". Можна сказати, що тут присутні два типи інформації: сакральна й профанна, або канонічна й ситуативна. Таким чином, у даній системі священна, канонізована інформація задає мету системі, а виходячи з неї, система робить відбір інформації ззовні культури. Можна також сказати, що в культурі православного чернецтва ціль її існування й інформація, яку вона продукує і транслює, по суті збігаються.

Однією з особливостей культурологічного підходу як типу системного є введення нових принципів в "базову" версію, серед яких – необхідність розглядати системи культури одночасно і як закриті (замкнені) і як відкриті (незамкнені) [7, 11]. Культуру чернецтва найчастіше характеризують як закриту систему, що вирішує власні вузько професійні завдання. Разом з тим, часто підкрес-

люється, що повного "відходу зі світу" тут не спостерігається, а, навпаки, зберігаються численні зв'язки із ним.

Здатність системи до адаптації й здатність її зберігати й утримувати свої характеристики, нерозривно пов'язані одна з одною. У культурі православного чернецтва, у силу неможливості об'єднання ідей "зречення світу" (повної закритості) і "діяльної турботи про світ" (відкритості, роботи з перетворення світу) ці ідеї знайшли втілення у двох її типах, або підсистемах. Здатність системи до адаптації ("зовнішній гомеостазис") реалізується в соціальному типі, який можна позначити як "монастирська культура", а здатність до збереження себе ("внутрішній гомеостазис") – у споглядальному типі – "чернечій культурі". Якщо виникає загроза втрати системою своїх характеристик внаслідок її "розхитування" від занадто сильного зовнішнього тиску середовища ("обмирціння"), то споглядальний тип забезпечує її стабілізацію, "підгодовує" систему зсередини. А коли відбувається "самозамикання" споглядального типу – зв'язок із середовищем забезпечує соціальний тип.

Для монастирської культури зовнішнє середовище є чинником, що сприяє досягненню мети (сприйняття праці як молитви; через допомогу близькому наблизитися до Царства Небесного).

Для чернечої культури зовнішнє середовище є фактор, що заважає досягненню мети (тут актуальна концепція заміни життя молитвою; допомога світу в споглядальних молитвах за нього). С. С. Хоружий пропонує вважати духовну практику (чернечу культуру – у термінології даної статті) принципово відкритою системою: "Суще, наділене енергіями, що й орієнтується всією сукупністю своїх енергій до "внеположного телоса", який відповідає іншому порядку буття, має предикат буттєвої, онтологічної відкритості. Тому в системному дискурсі воно може характеризуватися як "відкрита система" у цілокупній реальності, у бутті; і така система <...> виявляє важливі структурно-динамічні подібності з фізичними відкритими системами <...>" [9, 196–197].

Ці подібності проявляються в наступному: мають зовнішнє джерело енергії; перебувають у стані, сильно віддаленому від стану рівноваги; під впливом зовнішнього джерела енергії в них породжується процес спонтанного структурування [9, 196–197].

Система культури в цілому адаптується шляхом зміни ракурсів сприйняття світу [2, 542]. У монастирській культурі картина світу (якщо мати на увазі тут не фізичні або астрономічні його параметри, а теологічні й особистісні) визначена, фіксована Писанням як системотворчим фактором, і система не має змоги її міняти (корекція можлива лише в дуже невеликих межах). Як приклад таких змін можна навести розуміння цивільної свободи. Якщо в середині XIX століття святий Ігнатій Брянчанінов (представник чернецтва) відстоював точку зору, що "між свободою духовною й свободою цивільною немає ніяких відносин", то сьогодні церква стоїть на інших позиціях з цього питання: "цивільна свобода сприймається як умова свободи релігійної, а тому – як цінність, яку віруючим людям треба захищати" [5, 121].

Можна навести й інший приклад такої корекції: "Повага до особистості й зміна щиросердечного складу сучасної людини привели старця Еміліана (настоятель Афонського монастиря Симонопетра з 1973 по 2000 роки, – О. С.) до думки, що необхідно трохи пристосувати чернече життя до сучасних умов. <...> Старець шукав пристосування <...> у режимі дня <...> щоб не знищувати особистість. <...> Освіта повинна сприяти людині, слухняність не повинна губити власний вибір і свободу" [3].

Наслідком цих особливостей картини світу є жорстко фіксований в культурі православного чернецтва зв'язок між знаком і значенням. Певне значення (догмат, частина Писання та ін.) може бути передане тільки цим знаком (порядком написання й зовнішнім виглядом ікони, набором предметів, конструкцією храму та ін.). Відхилення від цього зв'язку загрожують викривленням розуміння Писання, а значить – втратою Православ'ям своєї специфіки (з погляду світської культури) або викривленням Істини (з погляду Православ'я).

У зв'язку з цим перебуває фактор динаміки/статичності системи культури православного чернецтва. Як відзначає А. Я. Флієр, "традиційно прийнято ділити культурну динаміку на соціальну, у ході якої змінюються переважно лише актуальні форми (продукти) соціокультурного буття людей, і історичну, у ході якої міняються самі технології (способи) здійснення соціальної життєдіяльності співтовариств, принципи їх колективної організації й регуляції, пізнання й комунікації" [8, 157]. Із цього погляду культурі чернецтва властива лише соціальна динаміка. Система прагне до самоконсервації (особливо її споглядальний тип – чернеча культура). Тобто визначальним процесом для системи культури чернецтва буде функціонування, а не розвиток у його світським розумінні.

Ще однією особливістю культурологічного підходу є переломлення системного принципу ієрархічності в "принцип узгодження приватних критеріїв ефективності" [7, 12–13]. "Виявляється, для оптимального функціонування системи зовсім не обов'язкова наявність оптимальної роботи кожної з її підсистем: для досягнення загальної мети критерії ефективності кожної підсистеми повинні бути

погоджені між собою. <...> поліпшення роботи однієї з підсистем, не погоджене в загальносистемному плані, може привести до зниження ефективності системи в цілому" [7, 13].

Дію цього принципу, властивого культурі чернецтва, можна простежити на такому прикладі. Заміна в XVII–XIX століттях у монастирських храмах іконопису, монументальних розписів, виконаних ченцями, на роботи професійних художників у стилі бароко, рококо й академізму призвела до дисонансів не тільки між інтер'єром і екстер'єром храму, але й між внутрішнім аскетичним змістом і зовнішнім вираженням.

Своєрідно працює в досліджуваній системі принцип доцільності. З одного боку, всі структурні частини культури чернецтва струнко зорієнтовані на досягнення всіма й кожним окремо загальносистемної мети – життя за Євангелієм, спадкування в майбутньому Царства Небесного. З іншого боку, якщо "згідно з Бернштейном, доцільність виникає там, де фактори випадковості відіграють другорядну роль у порівнянні з факторами активного програмування" [2, 536], то в культурі чернецтва фактор випадковості (що розуміється як воля Божа) визнається одним з таких, що активно формує життя системи. Подібний парадокс спостерігається й на особистісному рівні представника системи. З одного боку – програмування власної діяльності (період випробування, постриг, життя за статутом, аскетичні практики, можливо далі затвор і т.ін.), а з іншого – повна слухняність волі старця (наставника), "відкидання своєї волі". Представляється ймовірним, що програмування має значимість на рівні системи, а слухняність – на рівні особистості.

Системі культури чернецтва властива якість цілісності, яка "не означає "аморфність", "плазмopodobність" – вона є якість, обумовлена сприйняттям усіх її частин тій частині (підсистемі, елементу), яка в цій діяльній ситуації є основною "ударною силою" у розв'язанні конкретного завдання <...>" [4].

У культурі православного чернецтва є механізми підтримки організованості системи (статут, посадова ієрархія, конструктивні особливості комплексу монастиря – огорожа, характер планування й т.п.). Цінності цієї системи настільки розходяться з "природними" потребами людей, що такі механізми необхідні. Щохвилини завданням ченця є боротьба із самим собою, своїми "етиками", тобто глибинними людськими характеристиками (які такими розуміються у світській традиції – психології, культурі).

Як шлях до виділення інваріантних характеристик системи культури Ю. В. Осокін пропонує наступне: "із множинними конкретними культурними об'єктами й процесами необхідно зіставити деякі стабільні, незмінні поняття, дослідження взаємин між якими уможливує виявлення характеру системних взаємозв'язків явищ, спостережуваних у реальній дійсності, з кінцевим виходом на загальносистемні параметри й характеристики культури" [7, 16].

Такими параметрами, наприклад, можуть виступати сприйняття в рамках даної системи часу й простору. Так, якщо секулярна світська культура прагне опанувати часом, підкорити його собі, створює певні явища, владарем часу яких є, монастирська культура прагне використовувати час для добрих справ, життя за заповідями, то чернеча культура прагне вийти за межі часу. Вона не перетворює матеріальний світ, а гармонізує його, не прогресує, а перебуває, не рухається, а існує, що знаходить вираження в концепції зупинки часу.

Щодо відчуття простору можна відзначити наступне. Якщо під поняттям "монастирська культура" розуміти, насамперед, відтворення місця земного перебування Христа (Єрусалима) і місця його вічного перебування (Єрусалима Горнього), то в досліджуваній системі простір сприймається як глибоко семантичний, прикордонний, з пульсуючою сакральністю. Найважливішим виміром простору стає вертикальний вимір, що виступає синонімом духовно-морального виміру. Якщо ж для духовно-аскетичної, чернечої традиції наслідування образу Христа ввести поняття "чернеча культура" (споглядальний тип), то тут має місце концепція згортання простору в єдиній Особистості – Богові.

Далі, "згідно із системною теорією культури, характер "предметного втілення" будь-якої культури й особливості її динамічного існування визначаються специфікою змістовно-значеннєвого наповнення її "суб'єктивної форми" (уявлень про Світ і про характер і способи людського існування в ньому), "опредмечуваного" у відповідних культурних продуктах, що й диктують логіку необхідних елементних і структурних трансформацій системи" [7, 18].

Загальносистемні характеристики культури православного чернецтва широко втілені в її художніх продуктах. Її іконописним, літературним, архітектурним добуткам повною мірою властиві якості, виявлені Ю. М. Лотманом відносно канонічного мистецтва: "ззовні виходить лише певна частина інформації, яка відіграє роль збудника, що викликає зростання інформації усередині свідомості одержувача. Це самозростання інформації приводить до того, що аморфне у свідомості одержувача стає структурно організованим, означає, що адресат відіграє набагато більш активну роль, ніж у випадку простої передачі певного обсягу відомостей. <...> Одержувач <...> лише поставлений у сприя-

тливі умови, щоб прислухатися до самого себе. Він не тільки слухач, але й творець. Із цим пов'язане те, що настільки канонічна система не втрачає здатності бути інформаційно активною" [6].

Культура чернецтва є не генератором, а ретранслятором інформації, яку вона передає. Ця культура вся спрямована на "покаяння" і "змінення", тобто має на меті стимуляцію внутрішніх рефлексивних процесів особистості. Адже "усі процеси мислення, за визначенням <...>, спрямовані на одержання нового (для індивіда або для колективу) знання" [10, 616].

У культурі православного чернецтва нове (і майбутнє) уже є даним, описаним, передвіщеним, проповіданим ("нова тварина", "новий Адам", "нове небо", "нова земля", "новий Єрусалим", "нове життя у Христі"). У рамках даної системи процеси мислення спрямовані не на одержання нового знання (у наступний після неофітства період), а, скоріше, на адаптацію себе із цим "новим", яке передвіщено й становить предмет віри.

Таким чином, культуру православного чернецтва можна розглядати як культурну систему, що представляє собою досвід матеріалізації іншої культурної системи – ідеальної – євангельського вчення. Її поява в системі релігії пов'язана з коректуванням ціннісно неадекватної ситуації, за виразом О. І. Генісаретського, коли перетворення ціннісно неадекватної ситуації в бажану здійснюється впровадженням нового об'єкта в суспільну систему [1, 58]. Слід також сказати, що на відміну від світської культури, культура чернецтва в цілому не є самоціллю, але засобом для досягнення тієї мети, заради якої вона існує – обоження, синергії, максимально точного втілення євангельського вчення з метою особистісного духовного спасіння (Вічного Життя).

Використані джерела:

1. Генісаретский О. И. Опыт методологического конструирования общественных систем / О. И. Генісаретский // Моделирование социальных процессов : коллективная монография / отв. ред. Э. П. Андреев, Ю. Н. Гаврилец. – М. : Наука, 1970. – 248 с. – С. 48–63.
2. Дубенская Ю. Ю. Система и модель культуры / Ю. Ю. Дубенская, Т. В. Жидкова // Системные исследования культуры. 2008 : сборник / под. ред. Г. В. Иванченко, В. С. Жидкова. – СПб. : Алетейя, 2009. – 608 с. – С. 531–555.
3. Женское монашество. Материалы симпозиума [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sestry.ru/church/content/symposium/index>
4. Каган М. С. Системность и целостность [Электронный ресурс] / М. С. Каган. – Режим доступа : <http://www.opentextnn.ru/man/?id=2561>
5. Кураев А. Неамериканский миссионер / Андрей Кураев, диакон. – Саратов : Изд-во Саратовской епархии, 2006. – 464 с.
6. Лотман Ю. М. Каноническое искусство как информационный парадокс / Ю. М. Лотман // Статьи по семиотике культуры и искусства / Ю. М. Лотман. – СПб. : Академический проект, 2002. – 543 с. – С. 314–321.
7. Осокин Ю. В. Системный подход и специфика его применения в исследованиях культуры / Ю. В. Осокин // Системные исследования культуры. 2008 : сборник / под. ред. Г. В. Иванченко, В. С. Жидкова. – СПб. : Алетейя, 2009. – 608 с. – С. 8–21.
8. Флиер А. Я. Культура как смысл истории / А. Я. Флиер // Общественные науки и современность. – 1999. – № 6. – С. 150–159.
9. Хоружий С. С. Очерки синергической антропологии / С. С. Хоружий. – М. : Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2005. – 408 с.
10. Щедровицкий Г. П. Избранные труды / Г. П. Щедровицкий. – М. : Школа культурной политики, 1995. – 759 с.

Смолина Ольга Олеговна, кандидат искусствоведения, доцент

Системный характер культуры православного монашества

В статье явление культуры православного монашества рассматривается с позиций системного подхода. Выявлено, что культуру православного монашества можно рассматривать как культурную систему, которая представляет собой опыт материализации другой культурной системы – идеальной – євангельского учения. В отличие от светской культуры, культура монашества в целом не является самоцелью, но средством к достижению цели качественно другой Вечной Жизни.

Ключевые слова: культура монашества, системный подход, монастырская культура, монашеская культура, культурологический подход.

Olga Smolina, Candidate of Art criticism

The Systemic Nature of Orthodox Monasticism's Culture

Traditionally culture of Orthodox monasticism is studied in the context of historical, socio-economical, art history researches, which in this case gave fragmentary or summed, but not systematic knowledge. However, the culture of

monasticism is a system that meets these important terms of the system's research, as the presence of the qualities of the integrity of the object, its internal independence and relative autonomy.

From the point of view of systematic approach the culture of Orthodox monasticism is a subsystem of the Orthodox religion, which, in its turn, is a subsystem of an even broader thing – culture as a whole. World of monasticism's culture is much broader than the world of secular culture. Monasticism's culture world includes all the people – the alive and dead, those who are in hell or in Paradise, as well as a host of the heavenly powers, their hierarchy. In the framework of the culture of monasticism there are also negative interpretation of the notion of "world" as a synonym of the secular culture, which sets itself in opposition to God, has changed its purpose, is only one-dimensional. Based on this understanding, the culture of monasticism does not place itself in such world, but separated itself from it, describing itself as a "Heaven on earth".

The main system factor of the culture of monasticism is the text and ideas of the Gospel. Orientation to this canonized text provides the structural stability of the system. But the text of Gospel is not born in this culture, rather the culture of monasticism is an answer to the text of Gospel. The culture of monasticism is the answer to the call of the Gospel. In Orthodox religion the Tradition is considered as a source equal to the Gospel (the Scriptures). The Tradition can be defined as the experience and the adaptation of the Scriptures.

The goal of the monasticism's culture in the religious system is the security, the "escorts" of height and purity of Teaching, creating a point of reference, the proof of the possibility of living according to the Gospel, "salvation" as a radical restructuring of the human personality and the attainment of the eternal life after death.

Culture of Orthodox monasticism is an example of the system, which is given by the information (of the Gospel). This information determines not only the goal, the present and the future of the system, but also is a "lens" through which the system performs the evaluation and does a selection of information from "the world". We can say that there are two types of information: sacred and secular, or canonical and situational. In this system the sacred, canonized information sets a goal for that system. Proceeding from it, the system produces a selection of information from the outside of the monasticism's culture. We can also say that in the culture of Orthodox monasticism purpose for its existence and the information, which the culture produces and broadcasts, in fact, coincide.

The culture of monasticism is most often characterized as a closed system, which is solving its own narrowly confessional problems. However, it is often emphasized that here a full "withdrawal from the world" is not observed, but, on the contrary, there are numerous communication with it.

The ability of the system to adapt and the ability to save and keep their characteristics are inseparably linked with each other. In the culture of Orthodox monasticism, by reason of the inability to combine the ideas of "rejection the world" (full closeness) and "active care of the world" (openness, work for the transformation of the world) these ideas are embodied in its two types, or subsystems. The ability of the system to adapt ("external homeostasis") is implemented in the social type that can be defined as "the monastery culture". And the ability to preserve itself ("internal homeostasis") is implemented in contemplation type or "the monastic culture".

If there are a threat for the system of monasticism to loss these characteristics because of too strong external pressure (or "the secularization"), the contemplative type will provide its stabilization, will "feed" the system from the inside. And when there take a place "a closure in itself" of the contemplative type – the social type provides a connection with the environment.

For the monastery culture of the external environment is a factor contributing to the achievement of the goal (through perception of work as a prayer, through helping others to be closer to the Kingdom of Heaven). For the monastic culture the external environment is the factor that hampers the achievement of the goal (here is relevant the concept of the replacement of the life by prayer; an assistance for the world by prayers about it).

Thus, the culture of Orthodox monasticism can be seen as a cultural system, which represents the experience of the materialization of other cultural systems – ideal – the Gospel Teaching. In contrast to the secular culture, the culture of monasticism in general is not the end for itself, but means to achieve the purpose for which it exists – deification, synergies, exact incarnation of the Gospel Teaching (as much as possible) with a goal of personal spiritual salvation (Eternal Life).

Key words: culture of monasticism, a systematic approach, monastery culture, monastic culture, cultural studies approach.